

152. löggjafarþing 2021–2022.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um kirkjugarða, greftrun
og líkbrennslu, nr. 36/1993 (reikningshald Kirkjugarðasjóðs o.fl.).

Frá innanríkisráðherra.

1. gr.

3. málsl. 1. mgr. 9. gr. laganna fellur brott.

2. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 5. mgr. 40. gr. laganna:

a. 1. málsl. orðast svo: Reikningshald sjóðsins annast kirkjugarðaráð.

b. Í stað orðanna „í Stjórnartíðindum“ í 2. málsl. kemur: á vef kirkjugarðaráðs.

3. gr.

2. málsl. 2. mgr. 50. gr. laganna fellur brott.

4. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Með frumvarpi þessu sem samið er í dómsmálaráðuneytinu er lögð til sú breyting á lögum um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu nr. 36/1993 að reikningshald Kirkjugarðasjóðs sem biskupsstofa annast verði flutt til kirkjugarðaráðs og að reikningar sjóðsins verði framvegis birtir á vef kirkjugarðaráðs í stað þess að birta þá í Stjórnartíðindum. Jafnframt er lagt til að felld verði brott tvö ákvæði er snúa að Bálfarafélagi Íslands sem hefur verið lagt niður og ekki starfað í um 60 ár.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Í 40. gr. laga um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu nr. 36/1993 er kveðið á um Kirkjugarðasjóð. Til sjóðsins skulu renna að lágmarki 8% og að hámarki 12% af fjárveitingu frá ríkinu til kirkjugarða skv. 39. gr. laganna. Kirkjugarðaráð fer með stjórn sjóðsins. Eins og fram kemur í 11. gr. laganna er kirkjugarðaráð bæði skipað aðilum innan og utan þjóðkirkjunnar enda er hlutverk kirkjugarða ekki bundið við þjóðkirkjuna. Í 5. mgr. 40. gr. laganna segir að skrifstofa biskups annist reikningshald Kirkjugarðasjóðs. Þar sem kirkjugarðar eru sjálfseignarstofnanir með sérstöku fjárhaldi, sbr. 1. mgr. 8. gr. laganna, er talið orka tvímælis að skrifstofa biskups annist reikningshald Kirkjugarðasjóðs og er talið tímabært, m.a. með hliðsjón af nýjum viðbótarsamningi ríkis og kirkju, frá 6. september 2019,

þar sem lögð er áhersla á aukið sjálfstæði þjóðkirkjunnar, að huga að breytingum á því ákvæði laga um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu sem kveður á um hver annist reikningshald sjóðsins. Ábendingar um það hafa m.a. borist frá Ríkisendurskoðun. Þá þykir ekki þörf á að reikningar sjóðsins séu birtir í Stjórnartíðindum þar sem kirkjugarðaráð hefur eigin vefsíðu og því aðgengilegra að birta reikningana þar. Til samræmis má nefna að með nýjum lögum um þjóðkirkjuna, nr. 77/2021, varð sú breyting á birtingu starfsreglna, samþykkt og ályktana kirkjuþings að þær skuli framvegis birtar á opnum vef kirkjunnar en samkvæmt eldri lögum voru þær birtar í Stjórnartíðindum.

Tillögur um brottfall ákvæða um Bálfarafélag Íslands, er fram koma í 1. mgr. 9. gr. og 2. mgr. 50. gr. laganna, sem lúta annars vegar að heimild félagsins til að kjósa mann í kirkjugarðsstjórn Reykjavíkurprófastsdæma og hins vegar að ákvæði um að leita skuli tillagna Bálfarafélags Íslands um reglugerðir varðandi líkbrennslu, byggja á því að félagið hefur ekki verið starfandi í meira en hálfa öld.

3. Meginefni frumvarpsins.

Með frumvarpinu er lagt til að kirkjugarðaráð beri ábyrgð á reikningshaldi Kirkjugarðasjóðs og því hvernig haldið er utan um fé hans. Þykir kirkjugarðaráð betur til þess fallið að halda utan um reikningshald sjóðsins en skrifstofa biskups Íslands, sem tengist sjóðnum ekki sérstaklega. Enn fremur er lagt til að reikningar sjóðsins, sem birta skal árlega í Stjórnartíðindum samkvæmt gildandi lögum, verði framvegis birtir á vef kirkjugarðaráðs. Ekki þykir þörf á að birta reikningana sérstaklega í Stjórnartíðindum enda heldur kirkjugarðaráð nú úti eigin vefsíðu. Er það í samræmi við breytingu sem varð með nýjum lögum um þjóðkirkjuna um birtingu á starfsreglum, samþykktum og ályktunum kirkjuþings, sbr. það er fram kemur í kafla 2.

Jafnframt er lagt til að fellt verði brott ákvæði sem fram kemur í 1. mgr. 9. gr. laganna um heimild Bálfarafélags Íslands til að kjósa, ef því er að skipta, mann í kirkjugarðsstjórn Reykjavíkurprófastsdæma. Um orðin „ef því er að skipta“ segir í athugasemdum um 9. gr. frumvarps þess er varð að lögum um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu, nr. 36/1993, (116. löggjafarþing – 375. mál) að ákvæðið eigi við ef félagið óski þess en félagið sé ekki starfandi. Bálfarafélag Íslands var stofnað árið 1934 og starfaði til ársins 1964. Í ljósi þeirrar stöðu þykir rétt að fella ákvæðið brott. Sama á við um brottfall ákvæðis í 2. mgr. 50. gr. laganna um að leita skuli tillagna Bálfarafélags Íslands, ef því er að skipta, um reglugerðir varðandi líkbrennslu. Töluverðar breytingar hafa orðið á vinnslu lagafrumvarpa og reglugerða frá því gildandi lög um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu voru sett. Meðal annars hefur verið stofnuð samráðsgátt stjórnvalda þar sem lagafrumvörp og drög að reglugerðum eru kynnt og almenningi og hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma að athugasemdum um frumvörp og reglugerðir meðan unnið er að gerð þeirra. Er því ekki talin þörf á að hafa í lögum sérstakt ákvæði um að leita skuli tillagna tiltekins bálfarafélags um reglugerðir varðandi líkbrennslu.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Í frumvarpinu felast engin álitaefni varðandi samræmi við stjórnarskrá né alþjóðlegar skuldbindingar.

5. Samráð.

Samkvæmt ábendingu frá Ríkisendurskoðun hóf dómsmálaráðuneytið athugun á því hvort ekki væri tímabært að huga að breytingu á ákvæði laga um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu nr. 36/1993, um reikningshald og fjárhagslegt utanumhald Kirkjugarðasjóðs, en Fjárýsla

ríkisins, ásamt innheimtuaðilum aðstöðugjalda, standa stjórn sjóðsins skil á lögbundnu gjaldi til sjóðsins, sbr. 2. mgr. 40. laganna. Við undirbúning frumvarpsins var haft samráð við kirkjugarðaráð, sem fer með stjórn sjóðsins, og biskup Íslands. Svar barst frá kirkjugarðaráði sem tók undir áform um breytingar á 5. mgr. 40. gr. laganna. Taldi kirkjugarðaráð að það myndi leita til fyrirtækja á sviði reikningshalds og fá tilboð í verkið verði breyting á lögnum samþykkt.

6. Mat á áhrifum.

Með frumvarpinu er stefnt að því að reikningshald Kirkjugarðasjóðs verði hjá aðila sem þykir betur til þess fallinn að halda utan um það en skrifstofa biskups Íslands, sem tengist sjóðnum ekki sérstaklega. Verði frumvarpið óbreytt að lögum er hvorki gert ráð fyrir að það hafi í för með sér kostnað fyrir ríkissjóð eða sveitarfélög né hafi áhrif á jafnrétti eða stöðu kynjanna.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Hér er lagt til að ákvæði 3. málsl. 1. mgr. 9. gr. laganna falli brott, en þar er kveðið á um að Bálfarafélag Íslands, ef því er að skipta, kjósi einn mann og annan til vara í kirkjugarðsstjórn Reykjavíkuprófastsdæma. Ákvæðið vísar til félags sem stofnað var árið 1934 og starfaði til ársins 1964 er það var lagt niður og hefur því ekki verið starfandi í um 60 ár. Óskyldir aðilar hafa nýverið stofnað félag með sama nafni, Í ljósi þeirrar stöðu þykir rétt að endurskoða það fyrirkomulag sem kveðið er á um í þessum málslíð. Þá ber að hafa í huga að önnur félög sem geta haft aðkomu að kirkjugarðsstjórn skv. 1. mgr. 9. gr. eru skráð trúfélög sem lúta ákveðnum skilyrðum samkvæmt lögum auk þess sem gerð er krafa um að þau félög hafi að lágmarki 1500 gjaldskylda meðlimi. Á vegum ráðuneytisins er nú unnið að stefnumótun í málefnum kirkjugarða og bálfara og munu þessi atriði koma til skoðunar við þá vinnu.

Um 2. gr.

Með þessari grein er lögð til sú breyting á 1. málsl. 5. mgr. 40. gr. laganna að kirkjugarðaráð annist reikningshald Kirkjugarðasjóðs í stað skrifstofu biskups Íslands. Samhliða er lagt til að brott falli það ákvæði málslíðarins að um reikningshaldið gildi sömu reglur og um reikningshald kirkna, enda talið að það eigi ekki við verði breyting um reikningshald sjóðsins samþykkt. Þá er lögð til sú breyting á 2. málsl. 5. mgr. 40. gr. að reikningar sjóðsins verði árlega birtir á vef kirkjugarðaráðs í stað þess að birta þá í Stjórnartíðindum. Í ljósi þess sem fram kemur í 2. kafla hér að framan að kirkjugarðar séu sjálfseignarstofnanir þykir fara betur að reikningar Kirkjugarðasjóðs séu birtir á vef kirkjugarðaráðs í stað þess að birta þá í Stjórnartíðindum. Þá hefur kirkjugarðaráð nú sína eigin vefsíðu og því hægt um vik að nálgast reikningana þar. Er það jafnframt til samræmis við ákvæði 8. gr. nýrra laga um þjóðkirkjuna, nr. 77/2021, en með þeim lögum varð sú breyting á birtingu ákvarðana kirkjuþings að framvegis skuli þær birtar á opnum vef kirkjunnar í stað þess að birta þær í Stjórnartíðindum eins og kveðið var á um í eldri lögum um þjóðkirkjuna.

Um 3. gr.

Hér er lagt til að fellt verði brott ákvæði 2. málsl. 2. mgr. 50. gr. laganna þar sem mælt er fyrir um að leita skuli tillagna Bálfarafélags Íslands ef því er að skipta um reglugerðir varðandi líkbrennslu. Um Bálfarafélag Íslands, sem lagt hefur verið niður, vísast nánar til athugasemda

um 1. gr. frumvarpsins og til athugasemda sem fram koma í 3. kafla um meginefni frumvarpsins. Þó svo að félag undir sama heiti hafi nýverið tekið til starfa þykir ekki ástæða til að tilgreina sérstaklega eitt félag með þessu heiti sem leita skuli tillagna frá um reglugerðir varðandi líkbrennslu þar sem vinnsla lagafrumvarpa og reglugerða hefur breyst töluvert frá setningu gildandi laga um kirkjugarða, greftrun og líkbrennslu. Með opnu samráði á samráðsgátt stjórnvalda geta aðilar komið sínum athugasemdum að við vinnslu lagafrumvarpa og reglugerða.

Um 4. gr.

Greinin þarfnast ekki skýringa.